

memo

Aan	Agendacommissie 26 september 2019
Betreft	Evaluatie en voorstel voor vervolg pilot Oss debat
Van	Raadswerkgroep Pilot Oss Debat
Datum	16 september 2019

Aanleiding

De raadswerkgroep pilot Oss debat initieerde dit voorjaar een pilot om het politieke debat in Oss te verbeteren. In overleg met de Agendacommissie werd een aantal actiepunten benoemd en ingevoerd. De leden van de werkgroep pilot Oss debat, de leden van de agendacommissie, enkele bestuurders en collega's van de griffie werd onlangs gevraagd om aan de hand van een formulier te reageren op de onderdelen waar we binnen de pilot Oss debat inmiddels ervaring mee hebben opgedaan. Vanuit al deze geledingen zijn reacties ontvangen. Deze waren de basis voor een concept-evaluatie en -voorstel voor het vervolg. Dit concept is op 16 september besproken met de raadswerkgroep pilot Oss debat. Voor u ligt nu de definitieve evaluatie met een voorstel voor een vervolg.

Voorstel

Graag bespreekt de raadswerkgroep de evaluatie met de agendacommissie tijdens een aparte bijeenkomst op dinsdag 1 oktober van 18.30 – 19.30 uur.

Evaluatie pilot Oss debat van maart t/m 5 september 2019

1a. Werken met spreektijden in de adviescommissies bij B-adviesstukken (agendapunt 5.)

Wat houdt dit onderdeel van de pilot in?

De Agendacommissie geeft bij de agenda's van de adviescommissies aan welke tijd per fractie beschikbaar is voor de bijdrage in 1^e termijn bij de BII-adviesstukken. Er geldt geen spreektijd voor het debat in 2^e termijn.

Wat wilden we hiermee bereiken?

Idee is dat de sprekers bewust letten op de lengte van het betoog. Het voorkomt herhalingen van argumenten en het stimuleert om op hoofdlijnen te blijven. Het debat wordt hiermee dynamischer.

Evaluatie spreektijden in de adviescommissies bij BII-adviesstukken

In zijn algemeenheid waren er veel positieve reacties over dit onderdeel. Het maakt je bewuster en scherper op je inbreng. Er waren minder herhalingen. Bijna iedereen vond de ingeschatte spreektijd voldoende. Het biedt een handvat voor de voorzitter om zo nodig in te grijpen. Wel vond men het van belang dat de voorzitter de afgesproken spreektijden niet te rigide toepast. De tijden mogen niet belangrijker zijn dan de inhoud van het debat.

Andere opmerkingen: Wanneer we doorgaan met spreektijden zal er in ieder geval voor de commissie Ruimte een betere inschatting moeten worden gemaakt; We kunnen ook spreektijden voor wethouders instellen; spreektijden hebben weinig effect op de kwaliteit van het debat; Onderwerpen waaiëren regelmatig uit, regie op spontaniteit is nodig; Voorzitter en commissieleden moeten elkaar meer aanspreken op afspraken; het mee laten lopen van de tijd had na een aantal keer geen toegevoegde waarde meer; de gemaakte inschatting is handig voor het plannen van de doorlooptijd van de vergadering; debat wordt niet dynamischer; handhaving door de voorzitter van spreektijden mag strakker.

Voorstel voor het vervolg

Doorgaan met het toepassen van dit onderdeel. Spreektijd per fractie bepalen voor de BII-stukken in 1e termijn. Dit is standaard niet meer dan 3 minuten. De voorzitter geeft tijdens de vergadering aan hoeveel tijd iedereen heeft. Aan het eind van elk betoog in 1e termijn mogen er verhelderende/verduidelijkende vragen worden gesteld, ook door de wethouder. Géén interrupties. Ook hier moet de voorzitter scherp op zijn. Voor het in beeld brengen van de klok zoekt de griffie naar een goede oplossing.

1b. In de adviescommissies worden A-adviesstukken niet besproken (agendapunt 5.)

Wat houdt dit onderdeel van de pilot in?

A-adviesstukken bespreken we niet meer. Een stemverklaring tijdens de gemeenteraadsvergadering is wel mogelijk.

Wat wilden we hiermee bereiken?

Doel was om geen vergadertijd meer te besteden aan zaken waarover geen discussie hoeft te worden gevoerd. Standpunten zijn duidelijk, bespreking voegt niets toe.

Evaluatie niet bespreken van A-adviesstukken

Het feit dat we A-adviesstukken niet meer zouden bespreken was niet meteen voor iedereen helder. Nagenoeg iedereen vindt dit een goede maatregel. Qua tijdsbesteding is dit een duidelijke verbetering. Dit vraagt wel een goede voorbereiding door de Agendacommissie.

Andere opmerkingen: het is vervelend/vreemd dat je in de commissie geen statement meer mag maken bij de A-adviesstukken en vervolgens wel een stemverklaring in de raad; opwaarderen moet mogelijk zijn; maak de status van A, BI en BII-stukken explicieter, ook bij de gemeenteraad; laat de A-stukken vrij om te bespreken, dit voorkomt op- en afwaarderen en daarbij dan benadrukken dat je niet automatisch iets hoeft te zeggen over een agendapunt; status van een stuk moet niet te strak worden uitgelegd, anders wordt alles op BII gezet; de agendacommissie wordt wel erg belangrijk, het mag niet zo zijn dat de agendacommissie op deze manier de mond kan snoeren van raadsleden.

Voorstel voor het vervolg
Doorgaan met het toepassen van dit onderdeel.

2. Werken met optelklok in de adviescommissies bij B-ingekeomen stukken (agendapunt 6.)

Wat houdt dit onderdeel van de pilot in?

Bij de ingekomen stukken BII (1 termijn/geen debat) laten we een optelklok meelopen. De optelklok geeft geen beperking in spreektijd, maar is er voor om een signaal af te geven.

Wat wilden we hiermee bereiken?

Behalve een stukje bewustwording is het idee dat de commissie een keuze kan maken als er langer wordt gesproken over een ingekomen stuk dan vooraf de inschatting was, en dat er dus wel de behoefte blijkt te zijn voor een debat over het onderwerp. Als gaandeweg duidelijk wordt dat een onderwerp eigenlijk meer tijd (en debat) nodig heeft dan zijn er twee opties:

- *de commissie geeft ruimte om het debat op dat moment te voeren*
- *de commissie stelt voor om het onderwerp voor een volgende adviescommissie te agenderen. Dit zal met name aan de orde zijn als er fracties zijn die aangeven het onderwerp graag (anders) voor te willen bereiden. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren als antwoorden van de wethouder daartoe aanleiding geven.*

Evaluatie werken met optelklok bij ingekomen BII-stukken

De meningen over het effect van deze maatregel lopen uiteen. Ingekomen stukken zijn onvoorspelbaar. De maatregel kan wel bijdragen aan bewustwording over de tijd die wordt gebruikt, maar draagt niet bij aan een beter debat. Een punt doorschuiven om het op een later moment te bespreken gebeurt niet. De optelklok hoeft niet persé steeds in beeld te zijn. De inschatting van de benodigde tijd was voor de meesten prima. Een goede motivatie bij de agendering van de ingekomen stukken ontbreekt waardoor de voorbereiding door andere fracties zonder focus is. De discussie waaiert uit. Zowel de voorzitters als de agendacommissie moeten hun rol beter pakken. Ook de fracties moeten hier bewuster mee bezig zijn in de voorbereiding zodat op- en afwaarderen tot een minimum wordt beperkt.

Andere opmerkingen: Opwaarderen kan, maar dan voor de volgende commissievergadering; elkaar aanspreken op afspraken (zowel voorzitter als commissieleden); ook insprekers zo nodig corrigeren; geef wethouder ruimte voor een nadere toelichting daar waar nodig; optelklok leidt af van het onderwerp en werkt averechts; het voelt te veel als een harnas waardoor je alles opwaardeert en veel tijd inplant om genoeg ruimte te hebben en dat heeft dan dus juist een verkeerd effect.

Voorstel voor vervolg

Doorgaan met het inschatten van de benodigde tijd voor de ingekomen BII-stukken als richttijd. Voor het in beeld brengen van de klok zoekt de griffie naar een goede oplossing. De voorzitters en de agendacommissie moeten het gesprek over de ingekomen stukken wel gaan helpen. Het vooraf aanleveren van een goede motivatie is daarbij belangrijk (bestaande afspraak). Die motivatie moet in de Agendacommissie aangegeven worden. Dit geldt ook voor de doorverwezen stukken vanuit de raad. Op basis van de aangeleverde motivatie kan dan de benodigde tijd worden ingeschat. Tijdens de commissies kunnen fracties dan beter focus aanbrengen en hun inbreng voorbereiden. De voorzitter kan dan beter sturen en voorkomen dat we uitwaaiëren naar zaken die niet op de agenda staan maar bijvoorbeeld wel voor een later moment geagendeerd kunnen worden.

3. Andere opzet opiniecommissies

Wat houdt dit onderdeel van de pilot in?

De Agendacommissie kiest één onderwerp per opiniecommissie uit (2 termijnen) waarbij we de volgende opzet hanteren:

- *er is een onafhankelijk gespreksleider*

- betrokken burgers/organisaties zitten ook aan tafel (indien van toepassing). NB: Niet als het om individuele casuïstiek gaat. Externen praten mee als hun kennis een toegevoegde waarde kan hebben voor de opinievorming.
- 1e termijn wordt alleen gevraagd om te reflecteren over argumenten vóór en kanttekeningen tegen de voorgestelde opties. Géén oordeel geven. Géén vragen aan de wethouder. Gespreksleider stuurt hierop. De gespreksleider vraagt reactie aan de wethouder en eventueel aan de externen.
- schorsing inlassen voor ruggenspraak fractie (15 minuten).
- 2e termijn: Er wordt voldoende tijd gegeven voor een debat over de inbreng van eenieder. De gespreksleider vraagt aan fracties om te reflecteren op de inbreng van de andere fracties in 1^e termijn, inbreng van de wethouder en inbreng externen. Gespreksleider probeert het debat/het goede gesprek te stimuleren.
- einde 2^e termijn: fracties geven oordeel.

Wat wilden we hiermee bereiken?

Idee is dat het debat scherper wordt door de inzet van een gespreksleider; echte uitwisseling van argumenten. Ook wordt ruimte gecreëerd voor fracties om argumenten en kanttekeningen van andere fracties mee te nemen in de eigen oordeelsvorming. Dit versterkt de oordeelsvorming.

Evaluatie gespreksleider in opiniecommissie

In zijn algemeenheid wordt een andere manier van discussiëren als positief ervaren. Maar er werden ook diverse kanttekeningen gemaakt. Een (getrainde) voorzitter zou de rol van gespreksleider kunnen pakken. Het debat was scherper en beter gefocust. Het leverde een meer geanimeerd gesprek op. Er werd meer met elkaar gesproken en niet met de wethouder. Belangrijke zaken zijn aan bod gekomen. Er was genoeg ruimte en tijd voor ieders inbreng. De schorsing werd niet of nauwelijks benut. Het was prima dat de wethouder in het begin het onderwerp kort kon inleiden en zijn belangrijkste vragen kon meegeven aan de commissie. Ook prima dat de wethouder aan het eind aangeeft wat hij meeneemt uit de discussie en hoe het vervolgproces eruit ziet.

Andere opmerkingen: Géén herhaling met een externe gespreksleider; gespreksleider moet publieke tribune niet betrekken bij het debat (krijgt eenzijdig teveel aandacht); volledige inbreng was niet voor iedereen mogelijk; triggert wel tot nadenken over een betere manier; het was teveel een spelletje; voor inwoners was het leuker; je merkt beter waar partijen voor staan; teveel hilariteit.

Voorstel voor vervolg

Omdat de ervaringen met de spreektijden bij de Adviescommissies in zijn algemeenheid goed bevallen gaan we ook bij de Opiniecommissies met spreektijden voor de 1^e termijn werken. De belangrijkste punten kunnen dan worden ingebracht. Aan het eind van elk betoog in de 1^e termijn is er ruimte voor verduidelijkende vragen, ook door de wethouder. Nieuw is dat vragen aan de wethouder niet zijn toegestaan. Na de 1^e termijn wordt er naar behoefte ruimte gegeven voor een korte schorsing voor overleg. In de 2^e termijn is er voldoende ruimte om eventuele andere zaken ook te benoemen. Dan geldt er geen spreektijd. De voorzitter pakt in de 2^e termijn meer de rol van gespreksleider en kan sturen op het voorkomen van herhalingen en kan ervoor zorgen dat alle belangrijke zaken aan bod komen. De wethouder kan in de 2^e termijn ook mee praten. Er wordt een training voor de voorzitters aangeboden.

Aanvullend hierop gaan we ook een analyse maken van de kwaliteit van opiniestukken (zie verderop).

4. Rol agendacommissie

Wat houdt dit onderdeel van de pilot in?

De burgemeester zou meer een adviesrol moeten hebben vanuit haar rol als voorzitter van het college. Het voorzitterschap kan bijvoorbeeld bij toerbeurt door een van de leden worden ingevuld.

De agendacommissie gaat een grotere/andere rol spelen bij de agendering van stukken.

- aangeleverde agendapunten worden niet op de concept agenda van de commissie geplaatst, maar op een groslijst. De agendacommissie dient zelf/actief aan te geven welke onderwerpen ze wil bespreken en welke onderwerpen als 'hamerstuk' door de commissie worden afgedaan. Bij deze hamerstukken is dan alleen een kort statement mogelijk.

- agendacommissie krijgt een checklist om zodoende beter te kunnen beoordelen of adviesstukken rijp zijn voor besluitvorming.

Wat wilden we hiermee bereiken?

Onderwerpen die goed voorbereid zijn, en waarvan duidelijk is dat fracties het belangrijk vinden om te bespreken, leggen de basis voor een goed debat. De agendacommissie kan hierin een stevigere rol pakken.

Evaluatie rol Agendacommissie

Het werken met een voorzitter vanuit de Agendacommissie wordt door vrijwel iedereen als positief ervaren. De burgemeester kan op deze manier haar adviesrol beter pakken. De Agendacommissie krijgt een duidelijkere rol met verantwoordelijkheid voor de agendering vanuit de groslijst. Dat vraagt een intensieve voorbereiding voorafgaand aan de agendacommissie. Een goede motivatie voor de agendering van onderwerpen ontbreekt nog waardoor de voorbereiding door de fracties niet optimaal is/kan zijn.

Andere opmerkingen: Wanneer de voorzitter rouleert laat dan iemand extra aanschuiven vanuit de voorzittende fractie zodat de voorzitter onafhankelijk zijn rol kan spelen; in de agendacommissie wordt het gesprek gemist over welke onderwerpen men echt belangrijk vindt; kans voor doorontwikkeling naar politieke avonden per cyclus; groslijst helpt maar helaas wordt de vergadering niet altijd goed voorbereid waardoor we er soms op terug moeten komen (op- en afwaarderen); checklist heeft geen meerwaarde; idee is perfect maar uitwerking nog onvoldoende; een goed functionerende Agendacommissie zorgt voor een betere vergadering; burgemeester zou voorzitter moeten zijn; gebruik groslijst is prima wanneer de griffie ons scherp houdt en behoedt voor mogelijke missers.

Uit het vooroverleg met de raads werkgroep Pilot Oss Debat kwam nog naar voren dat het lastiger is wanneer er geen vaste voorzitters van de commissies zijn. De voorzitters dienen bij de Agendacommissie aan tafel te zitten en de vergaderingen mee voor te bereiden. Bovendien bouw je als raadscommissie met een vaste voorzitter een betere band op wat tot meer vaardigheid en kwaliteit kan leiden.

Voorstel voor vervolg

Handhaven van roulerend voorzitterschap. Gebruik blijven maken van een groslijst met checklist. De reeds bestaande afspraak om een goede motivatie aan te leveren bij het agenderen van bespreekstukken moet beter nagekomen worden. Wanneer motivatie tijdens de Agendacommissie niet of onvoldoende is aangeleverd krijgt men daartoe nog de tijd tot de vrijdag na de Agendacommissie. Wanneer er dan niets is aangeleverd krijgt het stuk de A-status (niet bespreken). De Agendacommissie gaat ook kritischer kijken naar het samenstellen van reële agenda's waarbij de focus meer ligt op de politieke avond in plaats van op de verschillende commissies. Om voldoende ruimte te geven voor het opstellen van de agenda's dient er meer tijd te worden gereserveerd voor de vergaderingen van de Agendacommissie. Een andere vergaderdag is dan noodzakelijk. Het voorstel is om de vergaderdag te verplaatsen naar de woensdag van 19.00 – 20.00 uur.

Vanwege de cruciale rol van de Agendacommissie bieden we de leden een instructieavond aan.

5. Niet voorlezen motie

Wat houdt dit onderdeel van de pilot in?

Moties worden vaak in de dagen voorafgaand aan de raadsvergadering in de raadsfracties besproken. Het geheel voorlezen van de moties in de raadsvergadering heeft geen meerwaarde als de moties bekend zijn en tijdig op iBabs zijn geplaatst. Daarom hoeven moties (en amendementen) die op de donderdag van de raadsvergadering tot 12.00 uur op iBabs zijn geplaatst niet in zijn geheel te worden voorgelezen. Idee is dat de overwegingen en constatering in de 1^e termijn door de indiener worden meegenomen en dat alleen de uiteindelijke opdracht/besluit wordt voorgelezen.

Wat wilden we hiermee bereiken?

Het voorlezen van moties is soms een overbodige handeling. Het kost tijd en haalt de snelheid uit het debat.

Evaluatie niet voorlezen motie

Meningen zijn verdeeld. Het niet voorlezen van moties en amendementen bespaart enigszins tijd in de raadsvergadering, maar voorlezen kan ook prima.

Andere opmerkingen: niet voorlezen van moties is principieel verkeerd en hoort bij de politieke mores en traditie; tijdens gewone vergaderingen wel voorlezen maar bijvoorbeeld niet als de spreektijd beperkt is zoals bij de Kadernota; voor het debat maakt het niet uit; voordeel van niet voorlezen is dat indieners hun overwegingen in een logisch verhaal kunnen vertellen, beter te begrijpen voor inwoners. Dan hoef je dus alleen nog het besluit voor te lezen.

Voorstel voor vervolg

Het voorlezen van de motie wordt vrijblijvend. Alleen het besluit moet wel altijd worden voorgelezen. Er wordt een nieuwe mal gemaakt aan de hand waarvan moties eenvoudig opgesteld kunnen worden. We kijken daarbij ook naar Klare Taal.

Bij bijzondere vergaderingen zoals de Kadernota en begroting kunnen andere regels worden afgesproken over het voorlezen (bijvoorbeeld of het voorlezen onderdeel is van de spreektijd).

Toevoegen van nieuwe onderdelen aan de pilot?

Toen we begonnen met de pilot hebben we geïnventariseerd welke acties mogelijk konden bijdragen aan een beter Oss debat. Uiteindelijk kozen we voor de bovenstaande 5 onderdelen om te piloten. Vraag is of er inmiddels behoefte is om de pilot uit te breiden met andere acties uit de eerste inventarisatie.

Toe te voegen aan de pilot

Naar aanleiding van de evaluatie van het onderdeel over een andere aanpak van de Opiniecommissies stel ik voor om het evalueren van opiniestukken toe te voegen aan de pilot:

- **Stukken evaluatie:** Dit verdient zeker aandacht. Opiniestukken ervaart men wel als prima qua inhoud, maar vaak zijn deze wel heel sturend. Er moet ruimte worden gelaten om ook andere zaken naar voren te brengen. Wanneer er goede stukken liggen dan heeft dat zeker toegevoegde waarde. De werkgroep wil een aantal opiniestukken evalueren en input geven voor verbeteringen.

Hieronder het resultaat van de bespreking van de raads werkgroep 6 november 2018 (zie Powerpoint voor achtergrondinformatie, o.a. wat willen we bereiken met de verschillende acties).

Groen> DOEN

Oranje> kan prima, maar niet voor iedereen, dus vraagt nog wel aandacht.

Blauw> (Voorlopig)NIET DOEN

- **Autocue:** er worden problemen voorzien bij de uitvoering zoals tekst die vooraf bekend moet zijn. De werkgroep wil wel een keer een demonstratie zien.
- **Optelklok:** dit zou kunnen werken. Misschien niet bij iedereen maar het is het proberen waard. Je zou het per onderwerp kunnen doen. De voorzitter doet dan een voorstel om niet langer dan bijvoorbeeld 10 minuten dit onderwerp te bespreken. De klok op het scherm loopt mee. Wanneer de tijd voorbij is moet de voorzitter dit afhechten. Óf we maken het nog af in x-aantal minuten óf het kan een andere keer terug op de agenda.

- **Interruptiemicrofoon:** dit wordt als een spannende optie gezien. Vragen komen naar boven zoals de efficiency van zo'n maatregel, het wordt gezien als een extra (psychologische) drempel en als beperkend omdat het dan niet meer mogelijk is om onderling te discussiëren. Wellicht is een pilot mogelijk, maar dan moet die zich beperken tot de raadsvergadering.
- **Spreektijd:** Deze optie zou de kwaliteit van het debat ten goede kunnen komen. De spreektijden mogen niet gelden tijdens het debat. Je zou ook kunnen experimenteren met spreektijden per onderwerp. Het wordt gezien als een goede manier om bewuster te kiezen waarover je iets wil zeggen. De agendacommissie zou afhankelijk van het onderwerp spreektijden moeten bepalen. Tijdens de vergadering moet hier niet te rigide mee worden omgegaan, maar wel moet voor iedereen duidelijk zijn wanneer de beschikbare tijd voorbij is.
- **Staan vergaderen:** Er zijn voor- en tegenstanders.
- **Stukken evaluatie:** Dit verdient zeker aandacht. Opiniestukken ervaart men wel als prima qua inhoud, maar vaak zijn deze wel heel sturend. Er moet ruimte worden gelaten om ook andere zaken naar voren te brengen. Wanneer er goede stukken liggen dan heeft dat zeker toegevoegde waarde. De werkgroep wil een aantal opiniestukken evalueren en input geven voor verbeteringen.
- **Gespreksleider:** een onafhankelijke gespreksleider is een goed idee. Zeker tijdens een veranderingsproces kun je hier veel aan hebben.
- **Rol Agendacommissie:** Men ziet een sleutelrol voor de Agendacommissie weggelegd bij het verbeteren van het debat. Goede stukken en een goede agenda zijn randvoorwaarden. Wanneer de agendacommissie stukken goed wil beoordelen is daar meer tijd voor nodig dan er nu voor staat. De burgemeester zou meer een adviesrol moeten hebben vanuit haar rol als voorzitter van het college. Het voorzitterschap kan dan door bijvoorbeeld bij toerbeurt door een van de leden worden ingevuld.
- **Externe locatie:** alleen het wijzigen van de locatie wijzigt niks. Dan zou je dat moeten combineren met andere ideeën. Er zijn zowel voor- als tegenstanders.
- **Uitleg regels tijdens vergadering:** geen reacties gekregen.
- **Spreeken via de voorzitter:** voor de een gebeurt dat al voldoende, de ander vindt dat je daarmee de discussie op slot zet.
- **Herhaalverbod:** Deelnemers aan een discussie zouden de voorzitter kunnen helpen op dit punt.
- **Geen oordeel in opiniecommissie:** dit vraagt iets van de voorliggende vergaderstukken. Je zou kunnen ophalen wat belangrijk is bij een bepaald onderwerp. Je zou deze optie ook kunnen oefenen bij een bepaald niet-beladen onderwerp en er dan een open gesprek over hebben. Daarbij moet je dan wel een bepaalde bandbreedte meegeven. Je zou dan ook een pauze kunnen organiseren voor ruggenspraak. Deze optie spreekt wel aan.
- **Inwoners aan tafel:** je zou dit meespraak kunnen noemen in plaats van inspraak. Je zou bijvoorbeeld alleen mensen kunnen uitnodigen die persoonlijk betrokken zijn bij het onderwerp. De agendacommissie zou moeten bepalen wie er worden uitgenodigd. Deze optie zou kunnen werken wanneer je dat combineert met een goede gespreksleider.
- **Niet voorlezen motie:** dit zou mogelijk moeten zijn wanneer moties op tijd worden aangeleverd. Je zou ook uitleg kunnen geven in je eigen woorden en vervolgens besluiten met het dictum (de opdracht of uitspraak). Deadline zou op donderdag 12.00 uur kunnen liggen (voorafgaand aan de raad).
- **Informeel vergaderen voor Opiniecommissie:** Geen enthousiasme voor dit idee omdat het hier om een besloten overleg gaat. Eventueel zou vooraf wel een raads werkgroep kunnen plaatsvinden. Als voorbeeld wordt een raads werkgroep Sociaal Domein genoemd.
- **Vaste pauze met ruggenspraak:** een combi met **geen oordeel in opiniecommissie** is hiervoor al genoemd.
- **Beginnen met stellingen:** geen opmerkingen
- **Interrumpen 1^e termijn:** is een mogelijkheid.
- **Geen vragen in Opiniecommissie:** een combinatie met een gespreksleider wordt voorgesteld en bovendien zonder wethouder aan tafel.
- **Stoplichtmodel:** vraagtekens worden gezet bij de haalbaarheid.
- **Wethouder mag alleen antwoord geven op vraag:** dit idee wordt niet omarmd. De wethouder kan goede extra informatie geven.

memo

